

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 371/2025-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Bronislavou Garajovou, advokátkou, Železničná 291, Poltár, proti uzneseniam Okresného súdu Lučenec č. k. 10C/29/2019-490 z 3. júna 2024 a č. k. 10C/29/2019-514 z 10. decembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v záhlaví označenými uzneseniami okresného súdu. Navrhuje napadnuté uznesenia okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

2. Voči sťažovateľovi sa žalobca v civilnom sporovom konaní domáhal nahradenia vyhlásenia vôle sťažovateľa uzatvoriť kúpnu zmluvu týkajúcu sa nehnuteľnosti (lesný pozemok) v podiele 4091/7920 za kúpnu cenu 44 013,33 eur. V priebehu konania žalobca zmenil žalobný petit tak, že sa domáhal aj určenia vlastníckeho práva sťažovateľa k danej nehnuteľnosti v podiele 4091/7920. Okresný súd uvedenú zmenu pripustil.

3. Po právoplatnom zamietnutí žaloby okresný súd napadnutým uznesením vyššej súdnej úradníčky č. k. 10C/29/2019-490 z 3. júna 2024 uložil žalobcovi zaplatiť sťažovateľovi trovy konania 33 eur a trovy právneho zastúpenia 1 373,06 eur. Proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky podal sťažovateľ sťažnosť, ktorá bola zamietnutá napadnutým uznesením okresného súdu č. k. 10C/29/2019-514 z 10. decembra 2024 vydaným sudkyňou.

4. Sudkyňa sa nestotožnila s názorom sťažovateľa, že v danom prípade je potrebné aplikovať § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Žalobca si uplatnil nárok z porušeného predkupného práva nahradením prejavu vôle sťažovateľa uzatvoriť kúpnu zmluvu, na základe ktorej sa sťažovateľ zaväzuje previesť na žalobcu svoj spoluvlastnícky podiel na danej nehnuteľnosti. Vzhľadom na charakter uplatneného nároku bolo pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny potrebné vychádzať z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, pretože predmet sporu nie je oceníteľný v peniazoch. Predmetom sporu nebola hodnota kúpnu zmluvou prevádzaného spoluvlastníckeho podielu, ale nárok z porušeného predkupného práva uplatnený formou nahradenia prejavu vôle sťažovateľa. Pri určení tarifnej odmeny je preto cena spoluvlastníckeho podielu irelevantná. Podľa sudkyne žaloba o nahradenie prejavu vôle nie je žalobou určovacou podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Pokiaľ žalobca i sťažovateľ poukazovali na judikatúru ústavného súdu vo veci výpočtu tarifnej odmeny v prípade určovacích žalôb, táto neobstojí vo vzťahu k predmetu tohto sporu (IV. ÚS 223/2024).

5. Na oceníteľnosť predmetu sporu nemalo vplyv ani rozšírenie petitu žaloby. Účelom rozšírenia petitu bolo preukázať, že napriek odstúpeniu od kúpnej zmluvy je sťažovateľ naďalej vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na danej nehnuteľnosti, vo vzťahu ku ktorej si žalobca uplatnil nárok z porušeného predkupného práva. Od posúdenia tohto spoluvlastníctva malo závisieť následné rozhodnutie o nahradení prejavu vôle sťažovateľa, dosiahnutie ktorého bolo skutočným zámerom iniciovania sporu zo strany žalobcu. Išlo o nadbytočný žalobný návrh, keďže otázkou posúdenia vlastníckeho práva sťažovateľa sa súd musel zaoberať ako otázkou prejudiciálnou. Vo vzťahu k určovaciemu výroku (týkajúcemu sa skutočného predmetu konania a posúdenia, čo bolo „v stávke“ pre sťažovateľa) sudkyňa poznamenala, že vzhľadom na platné odstúpenie od zmluvy patrilo vlastnícke právo takmer celé konanie pôvodným spoluvlastníkom. Aj v prípade úspechu žalobcu v tejto časti konania by vlastnícke právo k spornému spoluvlastníckemu podielu svedčilo sťažovateľovi.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa názoru sťažovateľa je sporná nehnuteľnosť peniazmi oceníteľná, a preto pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia okresný súd nemohol vychádzať z tarifnej odmeny podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Vzhľadom na rozšírenie petitu žaloby je na mieste zohľadniť zmenu predmetu sporu aj pri určovaní základnej sadzby tarifnej odmeny. Vlastnícke právo je totiž právom nepochybne oceníteľným (hodnota sporu je jednoznačne daná hodnotou nehnuteľnosti) a od uvedeného okamihu dochádza k začatiu poskytovania právnej služby vo veci určenia vlastníckeho práva k danej nehnuteľnosti. Z materiálneho hľadiska je potrebné zohľadniť priebeh celého konania a skutočný zámer, ktorý žalobcu viedol k podaniu žaloby, ktorým bolo získanie vlastníckeho práva k danej nehnuteľnosti za ním určenú kúpnu cenu. To platí aj po zmene žalobného petitu, a preto by bolo by príliš formalistické nebrať zmenu petitu žaloby do úvahy. Na túto časť konania okresný súd vo svojich rozhodnutiach vôbec nereflektoval napriek tomu, že sťažovateľ na ňu poukázal v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky.

7. V prospech svojej argumentácie sťažovateľ analogicky poukázal aj na nálezh ústavného súdu č. k. I. ÚS 176/2017-20 z 31. mája 2017, v rámci ktorého predmetom prieskumu ústavného súdu bolo rozhodnutie o trovách konania týkajúceho sa určenia neplatnosti zmluvy (predmet podobný nahradeniu prejavu vôle). V danom náleze ústavný súd uviedol, že „*ak súd rozhodne o neplatnosti právneho úkonu, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom [§ 34 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)]; preto tento druh žaloby je svojím spôsobom žalobou o určenie vlastníckeho práva, ktorého predmet je vždy oceniteľný peniazmi*“.

8. Uvedený záver ústavného súdu možno aplikovať aj na sťažovateľovu vec, pretože ak súd rozhodne o nahradení vyhlásenia vôle, právoplatný rozsudok sa zapíše do katastra nehnuteľností. Podľa názoru sťažovateľa tento druh žaloby je svojím spôsobom žalobou o vlastnícke právo, ktorého predmet je vždy oceniteľný peniazmi. Ak by žalobca uspel so žalobou o nahradenie vyhlásenia vôle, nehnuteľnosť by definitívne bola katastrálne zaevidovaná ako jeho majetok. Úspech v spore by sa teda prejavil pozitívne v majetkovej sfére žalobcu a negatívne v majetkovej sfére sťažovateľa. Z tohto dôvodu je úplne opodstatnené, aby sa za tarifnú hodnotu veci považovala hodnota danej nehnuteľnosti aj v prípade žaloby o nahradenie prejavu vôle. Sťažovateľ tiež podporne uviedol aj ďalšie rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých vyplýva už ním prezentovaný názor (I. ÚS 119/2012, IV. ÚS 5/2021, I. ÚS 93/2021, I. ÚS 90/2024).

9. Podľa sťažovateľa sudkyňa dospela k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, a preto jej právny záver je svojvoľný, formalistický a ústavne neudržateľný. Výkladom a uplatnením § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky okresným súdom boli porušené aj práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu. Na každé rozhodnutie súdu sa kladú požiadavky, ktoré vyplývajú z práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, t. j. takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad (čl. 2 ods. 2 ústavy) a nemôže byť prejavom svojvôle (čl. 1 ods. 1 ústavy).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému uzneseniu vyššej súdnej úradníčky:

10. Zmyslom princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd) je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namiatané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

11. Proti napadnutému uzneseniu vyššej súdnej úradníčky podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej bola oprávnená a povinná rozhodnúť sudkyňa. Sudkyňa bola zároveň oprávnená a aj povinná poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa v prípade zistenia, že napadnutým uznesením vyššej súdnej úradníčky došlo k ich porušeniu. Právomoc sudkyne rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa preto v tomto prípade vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením vyššej súdnej úradníčky. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa odmietol podľa § 56

ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu, že ústavný súd nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému uzneseniu sudkyne:

12. Rozhodnutie o trovách konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka negatívne dotknúť. Avšak z hľadiska kritérií ústavnej udržateľnosti súdneho konania ich podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky proti procesnému postupu všeobecného súdu vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej (m. m. III. ÚS 537/2015). Ústavný súd preto pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej povahy, postupuje nanajvýš zdržanlivo, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnomu prieskumu a k zrušeniu výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že postup všeobecného súdu je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich trovy konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepriateho formalizmu), a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o trovách konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

13. V sťažovateľovej veci sa spornou stala otázka, či sa malo pri určení výšky trov právneho zastúpenia postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu. Respektíve, či sa malo postupovať podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

14. Ústavný súd poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri uplatnení § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky o advokátskej tarife má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu (v danom prípade práva, pozn.) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (m. m. II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018).

15. Predmetom konania vo veci bolo nahradenie prejavu vôle sťažovateľa, teda bezprostredným a priamym predmetom konania nebolo ani peňažné plnenie, ani konkrétna vec alebo právo (napríklad priamo určenie vlastníckeho práva), resp. konkrétna pohľadávka alebo záväzok s konkrétnou hodnotou, a preto v tomto prípade nie je možné určiť tarifnú odmenu za úkony právnej služby prostredníctvom § 10 ods. 2 s použitím § 10 ods. 1 vyhlášky. Sudkyňa podporila svoje rozhodnutie o sťažovateľovej sťažnosti aj na právnom závere ústavného súdu vyslovenom v uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 223/2024-15 zo 7. mája 2024 podľa ktorého „ústavný súd

vzhľadom na už uvedené považuje odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, z ktorého vyplýva, že predmetom sporu nebola hodnota predávanej veci, resp. kúpna cena, ale nahradenie prejavu vôle žalovanej sťažovateľky a takto určený predmet sporu nie je možné oceniť, za ústavne akceptovateľné“. K rovnakému právnomu názoru dospel ústavný súd aj v ďalších svojich rozhodnutiach (II. ÚS 309/2023, I. ÚS 322/2024, II. ÚS 8/2025), a preto tento senát ústavného súdu nemal relevantný dôvod odkloniť sa od už takto skôr vysloveného názoru iných senátov ústavného súdu.

16. Z hľadiska typu žaloby je žaloba o nahradenie prejavu vôle sťažovateľa žalobou o splnenie povinnosti v zmysle § 137 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorá uplatňuje právo na splnenie záväzku, ktorého obsahom je práve nahradenie prejavu vôle. Poukázanie na viaceré rozhodnutia ústavného súdu (bod 5) zo strany sťažovateľa preto považuje ústavný súd za právne irelevantné, pretože predmetom prieskumu ústavného súdu bolo rozhodovanie súdov o výške trov právneho zastúpenia v konaniach o určenie vlastníckeho práva k veci (I. ÚS 119/2012, I. ÚS 90/2024), neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti (I. ÚS 176/2017, I. ÚS 93/2021), neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti, t. j. išlo o spory o určenie, či tu právo je, alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem podľa § 137 písm. c) CSP.

17. Po preskúmaní napadnutého uznesenia sudkyne ústavný súd argumentáciu sťažovateľa nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť jeho ústavnú udržateľnosť. Sudkyňa jasne, zrozumiteľne a logicky vyjadrila dôvody zamietnutia sťažnosti sťažovateľa. Nemožno preto vysloviť, že by postupovala svojvoľne alebo akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym (ústavne nesúladným) spôsobom vykladala, resp. aplikovala príslušné právne predpisy (§ 163 Správneho súdneho poriadku). O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa sudkyňa takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu (resp. vyhlášky) nedopustila.

18. Ústavný sa nestotožňuje ani s tvrdením sťažovateľa, že sudkyňa nereflektovala zmenu petitu žaloby. Z odôvodnenia jej rozhodnutia jednoznačne vyplýva, že sa k tejto námietke vyjadrila (bod 5). Účinná právna úprava nekladie na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vydaného vo forme uznesenia rovnako vysoké nároky ako v prípade rozhodnutia vydaného vo forme rozsudku. Uznesenie totiž predstavuje jednoduchšiu procesnú formu rozhodovania všeobecných súdov a v zmysle § 236 CSP v jeho prípade postačuje stručné odôvodnenie. Ústavný súd na túto skutočnosť vo svojej judikatúre opakovane poukazuje (porovnaj napr. I. ÚS 236/2019, I. ÚS 238/2019 či I. ÚS 114/2022). Sudkyňa svoje rozhodnutie v tejto časti podporila odôvodnením, ktoré ústavný súd považuje za dostatočné. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je preto len polemikou s právnym záverom sudkyne, podľa ktorého je v tejto veci pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny potrebné postupovať podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

19. Sťažovateľ tiež argumentoval, že na účel určenia výšky odmeny advokáta za ním poskytnutú právnu službu je rozhodujúci moment vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby, teda nie moment, kedy advokát začal poskytovať právne služby. Ústavný súd sa s touto premisou sťažovateľa nestotožňuje vzhľadom na znenie § 10 ods. 2 prvej vety vyhlášky, podľa ktorej ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci

alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. Ústavný súd už v náleze č. k. IV. ÚS 202/2018-53 z 27. septembra 2018 vyslovil právny záver, podľa ktorého z § 10 ods. 2 vyhlášky „vyplýva, že za tarifnú hodnotu sa považuje výška peňažného plnenia, ktorého sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. Teda rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby, a nie hodnota predmetu poskytnutia právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby.“. Predmetné rozhodnutie bolo ústavným súdom aprobované aj vo veciach sp. zn. III. ÚS 583/2021, III. ÚS 707/2021, III. ÚS 434/2022, I. ÚS 178/2023, II. ÚS 347/2023, IV. ÚS 351/2023 a III. ÚS 196/2025. Vo vzťahu k otázke ustálenia rozhodujúceho momentu na určenie tarifnej hodnoty veci prvoinštančného konania naznačenú líniu judikatúry považuje ústavný súd za stabilizovanú. Z uvedeného vyplýva, že rozšírenie petitu žaloby o určenie vlastníckeho práva sťažovateľa k danej nehnuteľnosti nemohlo znamenať zmenu tarifnej hodnoty tohto sporu.

20. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že namietané porušenie práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením sudkyne sťažovateľ odvíja od namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením sudkyne. Keďže ústavný súd nedospel k záveru o porušení práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením sudkyne a ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol, v takom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označených vlastníckych práv.

21. V súvislosti s námietkou porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy ústavný súd už uviedol, že tieto články ústavy majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy, resp. sú adresované ako príkaz všetkým orgánom verejnej moci pri realizácii ich vrchnostenských úloh. I keď sú implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, nemajú charakter základných práv a slobôd, ktorých ochrany by sa bolo možné samostatne domáhať pred ústavným súdom (m. m. I. ÚS 7/2010, m. m. I. ÚS 518/2013). V konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd chráni základné práva a slobody sťažovateľov. Prioritne teda v konaní o ústavnej sťažnosti nejde o kontrolu súladu postupov a rozhodnutí orgánov verejnej moci s ústavou, ale o poskytovanie účinnej ochrany základným právam a slobodám sťažovateľov (m. m. napr. II. ÚS 504/2018, III. ÚS 319/2020, III. ÚS 75/2023).

22. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalšom návrhu v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa ním ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2025

Robert Šorl
predseda senátu